

УДК 377.1:502.2
ББК 74.574Л.В. Моторна
м. Вінниця, Україна**ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПРОФЕСІЙНОЇ
СПРЯМОВАНOSTІ НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН
У ВНЗ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ**

Постановка проблеми. Важливою вимогою до викладання природничо-наукових дисциплін у ВНЗ I-II рівнів акредитації була і залишається професійна спрямованість. Однак у чинних навчальних планах і програмах природничих і спеціальних дисциплін існує недостатній зв'язок, що знижує інтерес студентів до вивчення природничих наук і негативно впливає на підготовку фахівців технічного профілю загалом. Наявна практика організації професійного спрямовування природничонаукової підготовки в коледжах і технікумах не відповідає інтенсивності змін у освітньому просторі. Досліджуючи професійну підготовку молодших спеціалістів технічного профілю, ми можемо стверджувати, що у ВНЗ I-II рівнів акредитації недостатньо використовуються можливості професійної спрямованості природничо-наукових дисциплін.

Організація навчального процесу з урахуванням професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін забезпечує фундаментальність природничонаукової підготовки молодших спеціалістів технічного профілю з урахуванням програмного рівня теоретичних знань, умінь і навичок з природничо-наукових дисциплін; формує систему теоретичних знань і вмінь, котрі є основою для засвоєння спеціально-технічних дисциплін, оволодіння професією, застосування природничо-наукових знань у майбутній професійній діяльності; розвиває у студентів ціннісне ставлення до обраної професії, формує професійний інтерес та інтелектуальні якості, моральні риси майбутніх фахівців.

Визначення результатів і ефективності упровадження професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін належить до складних і не повністю вирішених педагогічних завдань. Складність цих завдань полягає у віддаленості результатів у часі. Відповідно, питання діагностики професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін є теж складним і дискусійним.

Одним зі шляхів успішного вирішення завдань фахової підготовки молодших спеціалістів технічного профілю є розробка та впровадження методики професійно спрямованого навчання природничо-наукових дисциплін. Реалізація такої методики потребує визначення педагогічних умов, які б забезпечили високу ефективність професійної спрямованості природничонаукової підготовки майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми професійної спрямованості навчання розглядали у своїх працях В. Башарін, В. Безрукова, М. Борулава, С. Батишев, О. Власенко, Р. Гуревич, Г. Гуроров, А. Ізмайлов, О. Кудрявцев, Ю. Кустод, І. Козловська, М. Махмутов, Н. Нічкало та ін.

Процес реалізації педагогічних умов висвітлили у роботах такі науковці як Ю. Бабанський, І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн, О. Леонтьєв, А. Маслоу, Н. Нічкало, М. Таланчук та ін.

Проблему професійної спрямованості в процесі вивчення загальноосвітніх дисциплін розглядали багато науковців, проте всі вони акцентують увагу на недостатній професійній спрямованості загальноосвітніх дисциплін у системі підготовки у ВНЗ I-II рівнів акредитації. Професійна спрямованість навчання розглядається як цілеспрямована взаємодія викладача та учнів і студентів, у процесі якої засвоюються знання, уміння, навички певної професії [2].

Метою статті є аналіз експериментально доведеної ефективності впровадження в практику визначених нами педагогічних умов професійної спрямованості навчання

природничо-наукових дисциплін у навчальний процес ВНЗ I-II рівнів акредитації технічного профілю.

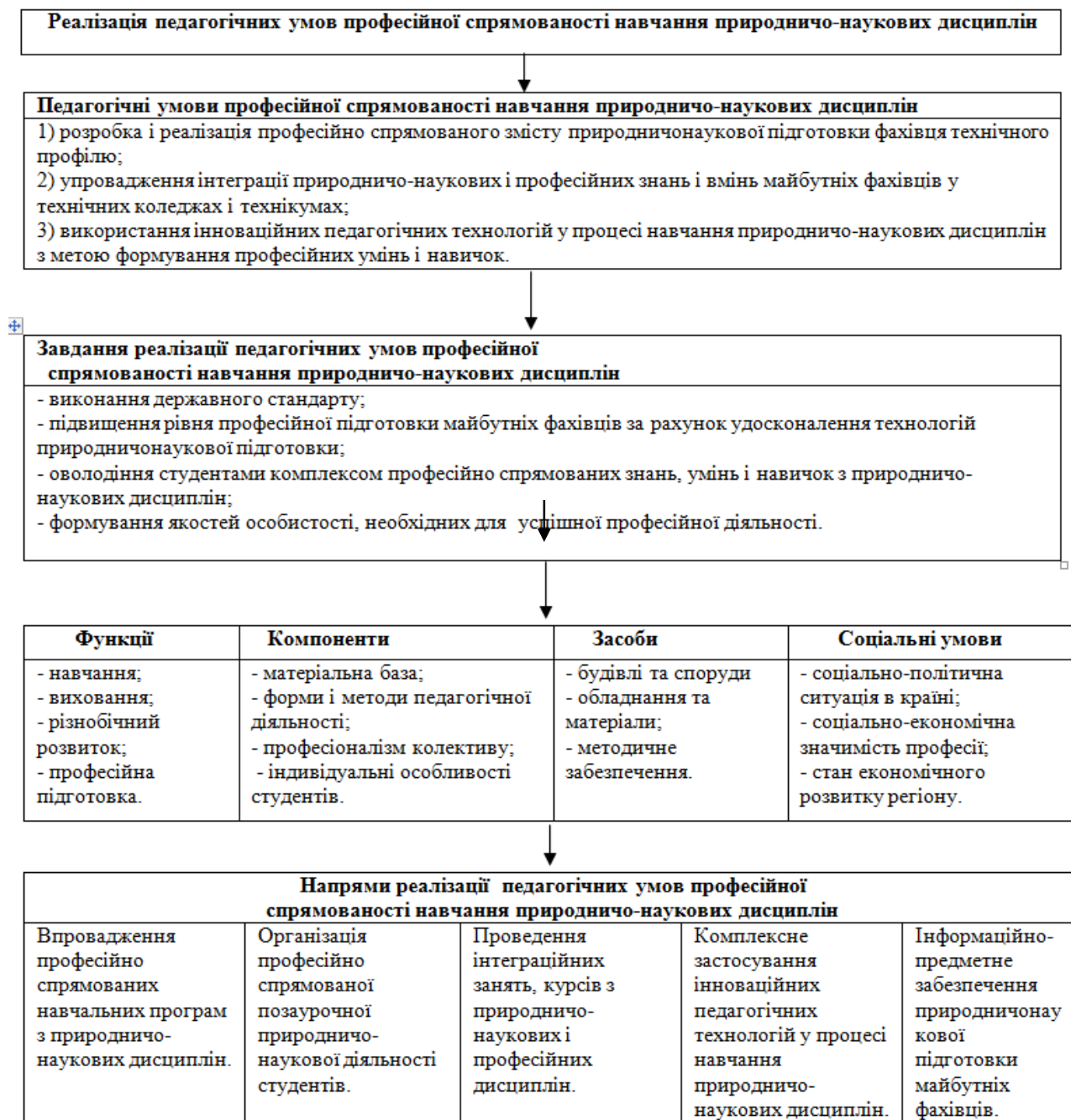

Рис. 1. Структурно-логічна модель реалізації педагогічних умов професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін

Виклад основного матеріалу. Для обґрунтування педагогічних умов, що сприяють формуванню професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін, уточнимо, що ми розуміємо під терміном «умова». Умова – це обставина, що спеціально створюється для досягнення ефективності певної діяльності [3]. Умови ефективності діяльності створюються суб'єктивними і об'єктивними обставинами.

Незважаючи на те, що предметом значної кількості педагогічних досліджень виступають педагогічні умови реалізації певних процесів, у сучасній науці наявні певні

розбіжності в тлумаченні самого поняття «педагогічна умова».

Педагогічні умови – категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети [3].

Педагогічні умови також виступають і формою педагогічної діяльності, метою якої є формування висококваліфікованого фахівця. На наш погляд, до педагогічних умов слід віднести умови, які спеціально створюються в навчально-виховному процесі для забезпечення ефективності формування висококваліфікованого фахівця. Отже, педагогічні умови забезпечують виконання державного стандарту з освітньої діяльності.

Ми розглядаємо педагогічні умови реалізації професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін як сукупність певних форм, методів навчання та створених обставин, які сприяють формуванню конкурентоспроможного фахівця.

У процесі теоретичного дослідження проблеми професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін в умовах коледжу ми висунули гіпотезу, що навчальний процес у ВНЗ I-II рівнів акредитації буде більш ефективним, якщо забезпечуватиметься такими умовами:

- 1) розробкою і реалізацією професійно спрямованого змісту природничонаукової підготовки фахівця технічного профілю;
- 2) впровадженням інтеграції природничо-наукових і професійних знань і вмінь майбутніх фахівців у технічних коледжах і технікумах;
- 3) використанням інноваційних педагогічних технологій у процесі навчання природничо-наукових дисциплін з метою формування професійних умінь та навичок.

Педагогічні умови визначаються як форма і водночас як середовище здійснення педагогічної діяльності. Вони працюють на виконання державного стандарту та підвищення рівня професійної підготовки молодших спеціалістів технічного профілю.

На ефективність навчального процесу впливають форми і методи педагогічної діяльності, матеріальна база, професіоналізм колективу, індивідуальні особливості студентів. Впливають також чинники суспільного характеру, які пов'язані із соціально-політичною ситуацією в країні та станом економічного розвитку регіону, соціальною важливістю професії.

Ефективність упровадження, визначених нами педагогічних умов, можлива тільки в разі комплексного їх здійснення. Тобто, результативність реалізації професійної спрямованості змісту природничонаукової підготовки забезпечується здійсненням інтеграції природничо-наукових і професійно-технічних знань і вмінь та використанням інноваційних педагогічних технологій під час викладання природничо-наукових дисциплін.

На рис.1 представлено структурно-логічну модель реалізації педагогічних умов професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін

Педагогічний експеримент проводився з метою перевірки ефективності розробленого нами комплексу педагогічних умов професійної спрямованості природничонаукового навчання. Реалізація цієї мети полягала у виконанні наступних завдань:

- 1) вивчення рівня професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін у ВНЗ I-II рівнів акредитації;
- 2) перевірка необхідності і достатності визначених педагогічних умов ефективності професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін;
- 3) визначення рівня професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін до впровадження педагогічних умов у навчальний процес та після.

Визначення рівня професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін у ВНЗ I-II рівнів акредитації ми здійснювали за спеціально розробленою нами програмою, яка містить критерії, показники та рівні професійної спрямованості навчання.

Порівняльні дані за результатами сформованості у студентів показників за трьома критеріями, що дали можливість визначення загального рівня професійної спрямованості навчання наведені в табл.1 і представлені у вигляді діаграм на рис. 2.

Таблиця 1

Порівняльні дані сформованості загального рівня професійної спрямованості навчання

Група	Кількість студентів	Період експерименту	Рівні		
			Низький (%)	Середній (%)	Високий (%)
КГ	222	До	34,48	40,51	25,00
		Після	28,44	41,66	30,00
ЕГ	224	До	36,19	40,95	22,85
		Після	17,39	41,73	40,86

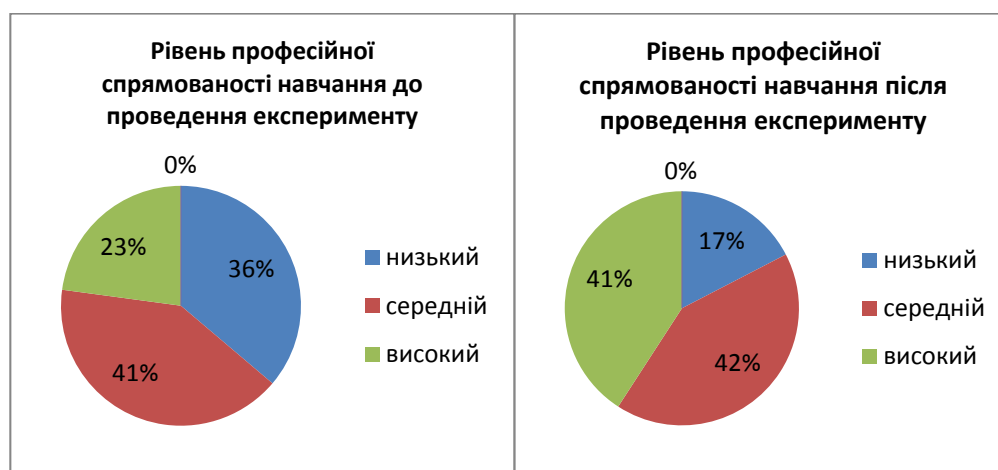

Рис.2. Динаміка сформованості загального рівня професійної спрямованості навчання

На нульовому зрізі (до проведення експерименту) в студентів ЕГ (експериментальної групи) низький рівень професійної спрямованості навчання сформувався за визначеними критеріями відповідно у 36,19% студентів, високий – відповідно 22,85%, а у студентів КГ (контрольної групи) – відповідно у 34,48% та 25,00% студентів.

За підсумками другого зрізу (після впровадження комплексу педагогічних умов) в ЕГ низький рівень професійної спрямованості навчання визначався відповідно у 17,39%, а високий рівень професійної спрямованості навчання визначається відповідно у 40,86% (табл. 1).

Порівняльний аналіз результатів нульового і другого зрізів констатує те, що в ЕГ кількість студентів, у яких за визначеними критеріями фіксується низький рівень професійної спрямованості природничонаукової підготовки зменшився на 18,8%. Високий рівень професійної спрямованості навчання в ЕГ збільшився на 18,01%.

У КГ комплекс педагогічних умов реалізації професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін не реалізовувався. Порівнюючи аналіз результатів нульового та другого зрізів у рамках трьох визначених критеріїв, можемо стверджувати, що рівень показників за даними критеріями в студентів КГ суттєво не змінився.

Висновки. Різниця між результатами дослідження в контрольній і експериментальній групах дозволяє стверджувати, що визначені нами педагогічні умови професійної

спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін у технічних коледжах і технікумах дійсно підвищують рівень професійної спрямованості навчання.

Результати формуального етапу нашого дослідження констатували ефективність реалізації методики професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін у процесі підготовки молодших спеціалістів технічного профілю, яку ми реалізували, застосовуючи комплекс визначених і науково обґрунтованих педагогічних умов.

Література:

1. Бабанский Ю.К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований / Ю.К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1982. – 192 с.
2. Гончаренко С.У. Интеграция научных знаний и проблема змісту освіти / С.У. Гончаренко // Пост-методика. – 1994. – №2(6). – С. 2-3.
3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям / С.У. Гончаренко. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.
4. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: Монографія / Р.С. Гуревич. – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. – 410с.
5. Ничкало Н.Г. Теоретико-методологічні засади реформування професійно-технічної освіти в Україні / Н.Г. Ничкало // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 3. – С. 105-114.
6. Сисоева С.О. Технологізація освітньої діяльності в умовах непервної професійної освіти / С.О. Сисоева // Непервна професійна освіта: проблеми. Пошуки, перспективи: Монографія. / [За ред. І.А. Зязюна]. – К.: 2002. – 368 с.

У даній статті аналізується ефективність упровадження педагогічних умов професійної спрямованості навчання природничо-наукових дисциплін у навчальний процес коледжів і технікумів технічного профілю.

Ключові слова: професійна спрямованість навчання, педагогічні умови, педагогічний експеримент.

В данной статье анализируется эффективность внедрения педагогических условий профессиональной направленности обучения естественнонаучных дисциплин в учебный процесс колледжей и техникумов технического профиля.

Ключевые слова: профессиональная направленность учебы, педагогические условия, педагогический эксперимент.

The article deals with issues of professional approach to natural science as such those ads up to proficiency of young specialists in technical area. Teaching methods providing professional approach to teaching natural science are defined and analyzed in the above-mentioned article.

Keywords: professional orientation of studies, pedagogical terms, pedagogical experiment.

УДК: 371.34:356.13

ББК: 74.58 р

О.О. Самохвал
м. Вінниця, Україна

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ МИТНОЇ СЛУЖБИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка проблеми. В умовах реформування вищої школи, впровадження багаторівневої підготовки майбутніх фахівців відповідно до Болонської декларації особливої актуальності набуває проблема модернізації підготовки майбутніх менеджерів, а саме менеджерів митної служби до професійної діяльності та забезпечення їхньої конкурентноспроможності на ринку праці. Саме тому проблеми формування професійно важливих якостей майбутніх фахівців даного профілю стають більш значимими у теорії та практиці професійної підготовки майбутніх менеджерів митної служби.